

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA**

Bakalářské kombinované studium

2008 – 2011

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kateřina Váchová

Specifika volební kampaně v komunálních volbách na
příkladu obce Psáry

Praha 2012

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Lukáš Novotný, Dr.

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined Studies

2008 – 2011

BACHELOR THESIS

Katerina Vachova

Specifics in municipal election campaign on the example
of Psary

Prague 2012

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Mgr. Lukáš Novotný, Dr.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 10. března 2012

Kateřina Váchová

Poděkování

Mé poděkování patří Mgr. Lukáši Novotnému, Dr, vedoucímu mé práce, který mi pomohl správně uchopit téma, doporučil mi, jakým bodům dát prioritu a jaké naopak nejsou pro práci přínosem či ji odvracejí od hlavního tématu. Dále bych chtěla poděkovat mému bývalému manželovi Milanu Váchovi, bez něhož by tato práce vůbec nemohla vzniknout. Díky němu jsem měla možnost hlouběji nahlédnout do komunální politiky, na přípravu předvolebních kampaní a začala se o tuto problematiku zajímat. Děkuji mu také za trpělivost a ochotu. V neposlední řadě děkuji také Daliboru Prokešovi, Lindě Svobodové, Hance Hodné a Alici Tomasové za pomoc při formátování práce a závěrečných korekturách.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá specifiky volební kampaně v komunálních volbách v obci Psáry v roce 2010. Analyzuje přístup všech kandidátů k volbám v souvislosti s předvolební kampaní a výsledky voleb. Pro názornost rekapituluje nejdůležitější události v porevoluční historii obce a jejich vliv na volební výsledky. Teoretická část je věnována obecným zásadám pro vytvoření úspěšné předvolební kampaně do obecních zastupitelstev. Na závěr je detailně popsána příprava volební kampaně vítěze voleb do obecního zastupitelstva obce Psáry.

Klíčové pojmy

Kandidátka, komunální volby, obec, předvolební kampaň, volič, výsledky voleb, zastupitelstvo

Anotation

Bachelor thesis is engaging by specification of election campaign in the election at Psary in 2010. The analyses access of all candidates to the elections in connection with election campaign and result of the election. It maps the most important events after revolution history of the Psary for plasticity and historical influence for election result. Theoretical part is dedicated to the public policy and making of successful election campaign to municipal board. There is detailed description of preparation for election campaign in the end into campaing of the winner for municipal board is Psary.

Key words

Municipality, Election campaign, Elector, Municipal elections, Municipal council, Election returns, Ballot

Obsah

ÚVOD.....	- 8 -
1. VOLBY.....	- 11 -
1.1. Volby v České republice	- 11 -
2. PSÁRY.....	- 16 -
2.1. Představení obce.....	- 16 -
3. KOMUNÁLNÍ VOLBY V PSÁRECH	- 18 -
(1990 -2010)	- 18 -
3.1. Volby 1990.....	- 18 -
3.2. Volby 1994.....	- 19 -
3.3. Volby 1998.....	- 20 -
3.4. Volby 2002.....	- 23 -
3.5. Volby 2006.....	- 25 -
4. VOLBY 2010.....	- 26 -
4.1. Výsledky voleb.....	- 26 -
4.2. Kandidující subjekty	- 26 -
4.3. Volební kampaně	- 30 -
5. SNK OBEC PRO ZMĚNU	- 34 -
5.1. Formování sdružení Obec pro změnu	- 34 -
5.2. Financování kampaně	- 35 -
5.3. Hlavní cíle předvolební kampaně	- 36 -
5.4. Vizuální podoba kampaně.....	- 39 -
6. VOLBY 1990 - 2010 PSÁRY & ČR.....	- 45 -
6.1. Specifika středních a menších obcí.....	- 45 -
6.2. Strany a sdružení.....	- 47 -
6.3. Nezávislí kandidáti a sdružení nezávislých kandidátů.....	- 48 -
ZÁVĚR.....	- 49 -
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	- 52 -
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	- 53 -

ÚVOD

Cílem mé bakalářské práce bylo analyzovat specifika komunálních voleb a předvolebních kampaní do obecních zastupitelstev a příčinu úspěchů a neúspěchů kandidátů v posledních komunálních volbách v roce 2010. Komunální volby představují jedny z pěti v České republice existujících voleb, přičemž mají vůbec nejdelší tradici. Komunální volby jsou lokální, jejich aktéři a protagonisté se zpravidla neobjevují v celostátních médiích, tyto volby proto nejsou pro širokou veřejnost tak atraktivním poutavé a zajímavé jako volby parlamentní. Dotýkají se nás však tak bezprostředně, že jejich dopady vidíme přímo v místě našeho bydliště. Proto je účast voličů vyšší než účast při volbách do krajských zastupitelstev či volební účast při volbách do parlamentu. Snad i kvůli tomu se komunálním volbám začíná věnovat i současná politologie a politická sociologie.

Tato bakalářská práce aplikuje poznatky z obou výše zmíněných disciplín na příkladu středočeské obce Psáry. Obec Psáry byla zvolena jako vzorek vhodný pro analýzu obce, která se po revoluci rozrostla z malé obce s obyvateli vyššího věku na obec střední velikosti (okolo 3 tis. obyvatel), kde nově přistěhovalí občané svým počtem převyšují původní obyvatelstvo. Jedná se o typický příklad pražské satelitové obce, která ještě koncem devadesátých let jako mnoho ostatních tvořila víkendové zázemí Prahy, takže poznatky mohou být aplikovatelné také do ostatních podobných obcí tohoto typu.

Práci na téma komunálních voleb v obci Psáry jsem si zvolila na základě toho, že jsem v této obci v letech 2001 – 2010 žila, mám přehled o místní komunální politice, zajímá mne její historie a současnost. Navíc jsem měla možnost podílet se na přípravě volební PR strategie sdružení SNK Obec pro změnu, které zde získalo nejvíce volebních hlasů v roce 2010.

Stav poznání

V posledních letech se na českém trhu začalo objevovat stále více odborných knih, které se zabývají politickým marketingem a problematikou volebních kampaní.

Ve své práci jsem čerpala v různých kapitolách z různých zdrojů. Popis jednotlivých druhů volebních kampaní velmi srozumitelně popisuje ve své knize Politický marketing A. W. Jablonski. V první kapitole jsem dále čerpala informace z knihy Negativní kampaně a politická reklama ve volbách, od autorky Evy Bradové a PR a politika od Jozefa Ftoraka. K problematice komunálních voleb jsem využila zejména informací a poznatků z knih Pavla Šaradína a Stanislava Balíka, kteří se orientují na českou komunální politiku. Tyto knihy a studie obsahují mimo obecných informací také analýzy volebních výsledků, se kterými jsem v práci také pracovala.

V kapitolách věnovaných komunálním volbám v Psárech jsou pro přehlednost vloženy tabulky, ve kterých jsou pro srovnání uvedeny výsledky komunálních voleb v Psárech a v celé ČR. Jednotlivé informace jsem čerpala ze serveru volby.cz, který spravuje Český statistický úřad. Tabulky jsem tedy vytvořila sama pro konkrétní potřeby, ale veškeré informace jsou čerpány ze serveru volby.cz.

Struktura bakalářské práce

Tato bakalářská práce časově zachycuje období od roku 1999 do roku 2010. Popisuje všechny obecní volby v obci Psáry, které se zde v tomto časovém období odehrály.

První kapitola je věnována pojmu Volby. Jsou v ní popsány různé typy voleb obecně s tím, že největší prostor je věnován pojmu komunálních voleb, jak se také volby do zastupitelstev krajských zastupitelstev, měst a obcí obecně nazývají.

Druhá kapitola je věnována obci Psáry. Jediná podkapitola je věnována představení obce Psáry, kde jsou uvedena důležitá data, která v ostatních kapitolách dokreslí podloží čísla důležitá specifika voleb v této obci. V této kapitole jsou čtenáři seznámeni s rozdělením obce, vývojem počtu obyvatel a jeho strukturou dnes a v novodobé historii.

Třetí kapitola se věnuje konkrétním porevolučním volebním rokům, důležitým událostem, které se udály v mezi volebních obdobích 1990 - 2006, a které byly a jejich dopadu na volební účast i konečné výsledky voleb v daném období.

Čtvrtá kapitola se věnuje analýze volebního roku 2010, podrobně zkoumá jednotlivé kandidátky a volební programy stran i nezávislých sdružení. Věnuje se podrobně volebním programům a analýze komunikační strategie jednotlivých aktérů. Hodnotí dopad komunikace na konečné výsledky voleb.

Pátá kapitola analyzuje strategii volebního boje vítězného subjektu těchto komunálních voleb, SNK Obec pro změnu. Na příkladu této strany je patrné, že i malé strany s malou profesionalizací politického marketingu mohou být úspěšné. V tom spočívá jedno z významných specifík komunálních voleb.

Šestá kapitola se věnuje shrnutí výsledků komunálních voleb v Psárech, jimž byly věnovány předchozí kapitoly, které porovnává s republikovým průměrem.

Závěr práce je věnován konečnému shrnutí poznatků a výsledků bádání na základě průběžných zjištění.

1. VOLBY

1.1. Volby v České republice

Volby jsou nejdůležitějším demokratickým způsobem výběru politických reprezentantů, na které je přenášena naprostá většina rozhodovacích pravomocí upravujících pravidla soužití občanů. Svobodné a demokratické volby jsou zárukou rovného a nediskriminačního zastoupení většinového názoru společnosti a následnou zpětnou kontrolou.

Volební systém v ČR

V obecné rovině se dělí volební systém na většinový a poměrný systém. Většinový systém je založen na principu „vítěz bere vše“. Na základě jednokolové nebo dvoukolové volby je zvolen jediný kandidát. Poměrný – výsledky voleb se proporčním systémem procentuálně přepočítávají na jednotlivé politické reprezentanty, čímž je zajištěna i účast menších politických stran a uskupení.

V tradici volebních systémů v českých zemích je silněji zakořeněn volební systém poměrný, přestože se velmi často objevují pokusy o minimálně parametrické úpravy zejména poměrného systému k prvkům většinovým. Je to zejména v okamžicích, kdy přestává být poměrný systém s výhodou své reprezentativnosti akceschopným.

Volební právo

Volební právo je v ČR přímé, rovné a všeobecné a vykonává se tajným hlasováním. Přímé právo znamená, že volí přímo občané bez svých zástupců (na rozdíl např. od amerických prezidentských voleb, kde prezidenta volí voliči jednotlivých států). Rovné právo znamená, že každý volič disponuje stejným počtem hlasů a každý hlas má stejnou váhu. Všeobecné právo zaručuje právo volit všem občanům ČR bez ohledu na pohlaví, společenské postavení, barvu pleti, náboženské přesvědčení atd. Volby jsou nepovinné.

Volby do Parlamentu a volby do Poslanecké sněmovny

Poslanecká sněmovna je jednou ze dvou komor parlamentu ČR. Do dvousetčlenného sboru se volí v poměrném systému. Samotné volby se řídí zákonem č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu ČR a navazujících vyhláškách. Mandáty jsou rozděleny všem politickým stranám a uskupením, které na celostátní úrovni překročily hranici 5%. V případě koalic je požádána hranice volitelnosti násobkem počtu členů koalice požadovanými 5%. Počet volebních okrsků je roven počtu vyšších územně správních celků (celkem 14). Každý VÚSC¹ má předem přidělený počet mandátů. Volební lístky jsou oddělené. Je tedy možné volit pouze jednu politickou stranu s možností využití maximálně dvou preferenčních hlasů. Funkční období PS PČR² je stanoveno na dobu čtyř let.

Volby do senátu PČR³

Senát je druhou komorou Parlamentu České republiky. Volby se řídí zákonem č. 247/1995. Senát má 81 členů volených na 6 let. Každé dva roky se volí v jedné třetině volebních obvodů, neboť Senát je trvalou institucí a dle ústavy ho nelze rozpustit. Volba je většinová a kandidát je vybírán ve dvou kolech. Na rozdíl od Poslanecké sněmovny se mohou přihlásit i nezávislí kandidáti na základě petice s minimálním počtem 1000 oprávněných voličů z volebního obvodu. Další výjimkou je nejnižší požadovaný věk kandidáta 40 let.

Volba prezidenta České republiky

Dle stávající právní úpravy je volba nepřímá a prezident republiky je volen Parlamentem ČR, tedy poslanci a senátory v celkovém počtu 281 volitelů.

¹ Vyšší územně správní celek

² Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky

³ Parlament České republiky

Volby do Evropského parlamentu

Volby do Evropského parlamentu upravuje zákon č. 62/2003 Sb. O volbách do Evropského parlamentu. Systémem voleb je téměř identický s volbami do Poslanecké sněmovny ČR. Mohou být voleni občané ČR starší 21 let. Ve volbách do EP se uplatňuje systém poměrného zastoupení. Každá členská země má přidělený počet křesel na základě počtu obyvatel. ČR obsazuje celkem 24 poslaneckých křesel. Europoslanci jsou voleni na dobu 5 let.

Volby do krajských zastupitelstev

Volby do krajských zastupitelstev upravuje zákon č. 130/2000 Sb. o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů. ČR je rozdělena do 14 volebních obvodů respektujících hranice VÚSC, kde se kandidáti ucházejí o 45, 55 nebo 65 mandátů, a to dle početní velikosti volebního obvodu. Volí se dle poměrného systému vázaných volebních listin. Politická uskupení vytváří pořadí jednotlivých kandidátů na kandidátních listinách. V rámci zvolené kandidátní listiny mohou voliči využít maximálně čtyř preferenčních hlasů. Díky poměrně vysokému procentu potřebných preferenčních hlasů ve výši 10 %, potřebných k posunutí kandidáta v pořadí se „kroužkování“ příliš nevyužívá. Kandidáti jsou voleni na období čtyř let. S ohledem na špatně společností chápanou roli VÚSC v rámci samostatné i přenesené působnosti se volby do krajských zastupitelstev těší vůbec nejnižší volební účasti.

Volby do zastupitelstev obcí

„V porovnání s ostatními typy voleb druhého řádu v českém prostředí jsou volby do zastupitelstev obcí poněkud odlišné. Jsou velice různorodé a skrze tuto variabilitu jsou jen těžko uchopitelné. Nejedná se totiž o jednolitě volby s jednotnými výsledky, nýbrž o tisíce zcela samostatných voleb.“⁴

⁴ Antoš (2010, s. 38)

Volby do zastupitelstev obcí upravuje zákon č. 491/2001 Sb. Obec je i samotným volebním okrskem. Počet mandátů zastupitelstva odpovídá stanovenému počtu zastupitelů určených samosprávou s přihlédnutím na počet obyvatel a velikost volebního obvodu v intencích §68 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb. o obecním zřízení. Voleb se mohou zúčastnit všichni občané starší 18 let s trvalým pobytem v místě. Kandidátní listinu pro volby do zastupitelstva obce mohou podávat volební strany. Volební stranou mohou být registrované politické strany a politická hnutí, jejichž činnost nebyla pozastavena, koalice politických stran a politických hnutí, nezávislí kandidáti, sdružení nezávislých kandidátů, sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů.

Neregistrované politické strany a politická hnutí, typicky nezávislí kandidáti a sdružení nezávislých kandidátů, jsou povinni zajistit petici voličů podporující kandidaturu nezávislého kandidáty či SNK. Náležitosti a zejména potřebný počet podpisů je stanoven § 21 odst. 4 zákona 491/2001 Sb.

Hlasování

„V malých komunitách se lidé obvykle velmi dobře znají, a proto se při hlasování orientují spíše podle osobnostních kvalit kandidáta než podle jeho stranické příslušnosti. Je zde žádoucí, aby ve volbách mohli kandidovat jednotlivci „sami za sebe“, mimo struktury politických stran. Účast nezávislých ve volbách je ostatně v těchto obcích nezřídka nutností, neboť zde často politické strany nemají své organizace. Zcela jiná je situace u obcí z opačného pólu spektra, tedy u měst s desítkami tisíc obyvatel. Zde již „komunální dění“ v podstatě kopíruje parlamentní schéma: pravidlem jsou mnohočetné kandidátní listiny, ve většině případů je podávají politické strany.“⁵

Volby do obecních zastupitelstev jsou považovány za vůbec nejkomplikovanější ze všech typů našich voleb. Volič obdrží na jednom listu všechna kandidující uskupení a je možné zvolit tři základní způsoby volby.

⁵ Šaradín (2004, s. 15)

1. Volí se celá kandidátní listina prostým označením politického uskupení v rámečku před názvem uskupení. V tomto případě získávají hlas všichni kandidáti zvolené kandidátky.
2. Volí se jednotlivým označením kandidátů před jménem a to až do počtu rozdělovaných mandátů. Zde se přičítá každému zvolenému kandidátovi jeden hlas.
3. Volí se kombinace těchto dvou způsobů (tzv. panašování), kdy se označí politické uskupení – strana a zároveň se označí jednotliví kandidáti i z jiného politického uskupení. V tomto případě se jednotlivcům započítává po jednom hlasu a politickému uskupení se přičte rozdíl mezi maximálním počtem možných hlasů a individuálních hlasů mimo primárně zvolené uskupení. V takovém případě se zbývající hlasy přiřazují kandidátům uskupení od prvního v pořadí.

2. PSÁRY

2.1. Představení obce

Psáry se nachází ve středočeském kraji, v okrese Praha západ. Leží jihovýchodně od Prahy, mezi Jesenicí a Jílovým u Prahy. Psáry spadají pod Černošice, obec s rozšířenou působností. „*Taková obec je současně i obcí s pověřeným stavebním úřadem; též obce III. Stupně přenesené působnosti.*“⁶ Obec Jesenice zase vykonává funkci obce s pověřeným obecním úřadem. „*Taková obec je současně i obcí s matričním a stavebním úřadem; označují se též jako obce II. Stupně přenesené působnosti*“⁷. Obec Psáry spadá do oblasti, která se od roku 1998 mohutně rozrůstá. Jako příklad můžeme uvést právě sousední obec Jesenici, ve které bylo před deseti lety trvale hlášeno 1.700 obyvatel. Nyní jich má již více než 6.000. U dalších obcí v této oblasti je vývoj podobný.

Obec se skládá ze dvou částí, které tvoří Psáry a Dolní Jirčany. Celkem je zde 92 ulic a 2069 adres. Obec má 2069 adres, z toho 1051 v části Psáry a 1018 v části Dolní Jirčany. V obci je k trvalému pobytu přihlášeno 3.402 obyvatel, z toho je 1353 mužů nad 15 let, 325 chlapců do 15 let, 1398 žen nad 15 let, 326 dívek do 15 let. Lze tedy hovořit o téměř vyrovnaném poměru mužů a žen i chlapců a dívek. Skutečný počet obyvatel se však odhaduje na 4.500. Rozdíl více než 1.000 obyvatel je způsoben tím, že mnoho z nich zůstává trvale hlášeno v Praze. V současné době již nově přistěhovaní občané svým počtem převyšují starousedlíky. V územním plánu je plánovaná rezerva na dalších 1.000 nových obyvatel⁸.

⁶ Balík (2010, s. 25)

⁷ Balík (2010, s. 24)

⁸ Informace o stavu obyvatel a adres byly čerpány z archivu obecního úřadu v Psárech

Průměrný věk v obci Psáry je 35 let. Tento nízký věkový průměr je způsoben postupným vymíráním původních starých obyvatel a nástupem jejich potomků a mladých rodin. Díky tomuto trendu obec již znatelně pociťuje nedostatečnou kapacitu školy a školky. V obci je mateřská škola a pětiletá základní škola, děti z vyšších ročníků musí dojíždět do školy v Jesenici, které však již také dochází kapacita. Do budoucna se počítá s projektem na dostavbu či novou stavbu mateřské a základní školy.

Obec Psáry spadá do druhého pásma příměstské MHD DP Praha. Disponuje dvěma fotbalovými hřišti a tenisovými kurty. V obci jsou dvě prodejny potravin, pět restaurací, ordinace praktického, zubního a dětského lékaře a pošta. Nachází se zde také moderní dům se sociální péčí Laguna Psáry, který disponuje bazénem a tělocvičnou, které jsou k dispozici mimo klientů domova i místním občanům. Je zde také profesionální hasičský sbor, vyhlášený svými vynikajícími výsledky na národních soutěžích.

Většina obyvatel dojíždí za prací do Prahy. V minulosti byla většina starousedlíků v produktivním věku zaměstnána v místní cihelně, následně továrně na výrobu pálených tašek Tondach. V posledních letech však tento největší místní zaměstnavatel omezil výrobu na minimum, což mělo po určitou dobu vliv na zvýšení nezaměstnanosti v obci.

3. KOMUNÁLNÍ VOLBY V PSÁRECH

(1990 -2010)

3.1. Volby 1990

„ Po celé období od roku 1990 lze komunální volby charakterizovat následovně: konají se tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásad poměrného zastoupení na čtyřleté funkční období.“⁹

Volby v roce 1990 byly prvními celorepublikovými volbami v České republice po rozdělení federace. V okrese Praha západ byla volební účast 80,62%, podrobnější informace už však nelze dohledat ani na serveru volby.cz a dle zaměstnanců obecního úřadu ani oni již nemají dochovaná data. Navíc archiv pověřené obce Jesenice zasáhl v roce 1998 rozsáhlý požár. Dle pamětníků byla v Psárech sestavena pouze jedna kandidátní listina, v jejímž čele stál Josef Zela, který následně volby vyhrál a stal se starostou. Nahradil tak ve funkci bývalého předsedu MNV a člena KSČ Ing. Vladimíra Kadeřábka. Kandidátka byla velmi podobná kandidátce v následujících komunálních volbách v roce 1994, tzn., že byla postavena na stejný počet, jako byl počet volených zastupitelů a jména kandidátů až na dvě výjimky zůstala také stejná.

„Komunální volby probíhaly ve zvláštním kontextu. Byly prvními skutečně svobodnými volbami po 52 letech (mnohde dokonce po 59 letech).“¹⁰

„ V souvislosti s první fází decentralizace v roce 1990, kdy se obce staly samosprávnými jednotkami, se v nich začal probouzet politický život. Vedle dominantního Občanského fóra a dalších parlamentních stran začala vznikat lokální uskupení a objevovali se první nezávislí kandidáti. První obecní volby se ovšem konaly v politicky jednoduchém a nevyprofilovaném prostředí.“¹¹

⁹ Balík (2010, s. 85)

¹⁰ Balík (2010, s. 139)

¹¹ Šaradín (2004, s. 47)

3.2. Volby 1994

V roce 1994 obec stále patřila k významným rekreačním zázemím Prahy. Došlo k poklesu počtu obyvatel a zdálo se, že Psáry a Dolní Jirčany postihne stejný osud jako mnoho dalších podobných obcí v republice, které po revoluci postihlo postupné vyliďňování a odchod mladých lidí do měst. Oproti volbám v roce 1990 bylo při volbách v roce 1994 obyvatel o 141 méně. Průmysl a obchod nebyl v obci nikterak rozvinutý. Přímá vazba na Prahu byla již od počátku 20. století, avšak spíše jako rekreační zázemí než oblast určená pro trvalé bydlení obyvatel dojíždějících do Prahy za prací. V té době nebyly ještě Psáry pro obyvatele Prahy zajímavým místem k bydlení, vzdálenost byla ještě brána jako příliš velká na denní dojíždění. Obec nebyla nijak atraktivní, kromě nádherné přírody byla značně zchátralá a občanská vybavenost byla absolutně nedostatečná.

Před volbami do obecních zastupitelstev v roce 1994 se postavila kandidátka z místních starousedlíků. Počet jedenácti kandidátů odpovídal počtu volených zastupitelů. Volby byly fakticky formální a všichni kandidáti uspěli. Na kandidátce nefigurovaly žádné politické strany, spíše tam byli zástupci spolků (hasiči, myslivci, fotbalisti) a tradičních rozvětvených rodin. O předvolební kampani v té době nebyla ani řeč. Na to, že se nejednalo o soupeření, tak byla 60% účast voličů neobvykle vysoká. Tento fakt lze přikládat jedině setrvačnosti a historické volební disciplíně. Od voleb v roce 1994 se zastavil úbytek obyvatel a došlo naopak k nárůstu o 150 lidí. Obec svou polohou začínala přitahovat developery, kteří zde začali plánovat masovou výstavbu. Reálně se postavilo cca 50 nových domů a výstavby se pomalu začala rozebíhat.

3.3. Volby 1998

„Komunální volby 1998 se konaly necelého půl roku po předčasných parlamentních volbách – od tohoto roku docházelo k souběhu parlamentních a komunálních voleb v jednom roce, takže podzimní komunální volby bývají chápány buď jako potvrzení správného rozhodnutí, nebo jak možnost reparátu za „nepovedené“ volby sněmovní.“¹²

Volební účast byla téměř 50%, což bylo na Psáry překvapivě nízké číslo. V obci se na první pohled nic důležitého nedělo, občané si pomalu zvykli na svobodu a neměli potřebu jít k volbám, od kterých stejně nic zvláštního neočekávali. S drobnou obměnou obhajovali mandát kandidáti z roku 1994. Dále přibyli různí řemeslníci a předseda restrukturalizovaného zemědělského družstva Jesenice.

S ohledem na vývoj centrální politiky a úspěch v parlamentních volbách se postavila kandidátka ČSSD. Zdrucujícím poměrem rozdělených mandátů 10:1 ve prospěch SNK¹³ se potvrdila nadstranickost místních voličů. Stále se při volbách přihlíželo hlavně na osobní vazby a všeobecnou pověst kandidátů než na volební programy stran. O volební kampani se stále ještě nedá příliš hovořit. Jednalo se spíše o roznášení xeroxových černobílých kopií s obecnými informacemi.

Mezi volební období 1998 - 2002 bylo zásadní pro všechny občany obce a naprosto změnilo volební zvyklosti místních obyvatel a chování kandidátů. V tomto období se stalo mnoho zásadních událostí a změn, které měly velký vliv na chod obce a na volby v roce 2002.

Počet obyvatel vzrostl z 1485 na 2008. Obec se začala pomalu dostávat do podvědomí díky svým rozlehlým pozemkům. Obce, které byly nejbliž Praze, už měly lukrativní pozemky rozprodané a ceny zbylých pozemků neúnosně stoupaly. Psáry a Dolní Jirčany tak začaly být atraktivní díky svým nádherným lokalitám určeným k výstavbě a relativně nízkým cenám pozemků.

¹² Balík (2010, s. 147)

¹³ SNK – Sdružení nezávislých kandidátů

V roce 1998 došlo ke schválení územního plánu umožňujícího dramatickou výstavbu v obci, zaměřenou zejména na masovou výstavbu rodinných domů. Obrovský rozsah území určeného k výstavbě rodinných domů potvrzuje i fakt, že dodnes, kdy se obyvatelstvo více než zdvojnásobilo, není jeho potenciál ještě stále vyčerpán. Tento územní plán je v podstatě dodnes platný (mimo pravidelných dílčích změn). Změnou územního plánu došlo k odprodeji soukromých pozemků původních zemědělců developerským firmám, většinou však silně pod cenou, i když ke spokojenosti obou stran.

Developerské projekty do velké míry zatížily i obecní politiku. Přípravou výstavby se dost zvýšila zatíženost představitelů samosprávy. Ti nebyli na takový tlak a nápor zvyklí, navíc jim chybělo právní povědomí a nedokázali posoudit výhodnost developerských projektů a skutečný dopad jejich činnosti na finanční náročnost obsluhy technické infrastruktury obce. Toho využili developeři při svých vyjednáváních. Zde fakticky začal vznikat problém, který později vygradoval až do bodu, kdy se obec Psáry stala v přepočtu na obyvatele nejzadluženější obcí v republice s dluhem téměř 160 mil Kč. Příspěvek developerů nevyvážil zatížení lokality a navíc začal vznikat nevyvážený vztah mezi starou zástavbou a novými moderními lokalitami, což se projevilo formou velmi vyhocených vztahů mezi původními a nově přistěhovanými obyvateli.

Tehdejší starosta obce podcenil tyto skutečnosti a nedokázal vyjednat pro obec výhodné podmínky. Tímto počínáním se dostal do situace, kdy důsledky jeho jednání vyžadovaly postupem času reálné finance, které obec neměla k dispozici. Pod nátlakem řešil situaci nestandardně. Používal prostředky určené pro dotace na úhradu závazků plynoucích z nevýhodného spolufinancování developerských projektů. Kauza měla zásadní vliv na výsledky voleb v roce 2002, kdy starosta kandidoval na kandidátce SNK Psáry, Dolní Jirčany, ale do zastupitelstva již zvolen nebyl, navíc byl v roce 2004 souzen za špatné nakládání s prostředky.

Další významnou událostí byla plánovaná stavba spalovny komunálního odpadu v Dolních Jirčanech s roční kapacitou 30.000 tun odpadu,

což odpovídalo cca 100.000 obyvatel. Tato stavba by negativně ovlivnila životní prostředí celého regionu. Poměrně dlouho probíhala jednání bez vědomí občanů. Na základě toho vznikl občanský přípravný výbor iniciativa Čisté Jirčany, který se věnoval šíření informací o připravovaném záměru. Prvním krokem byla letáková akce, která zvala občany obce na veřejnou diskuzi. Následovala výzva k veřejnému jednání zastupitelstva na 26. 4. 2002. Přípravný výbor šířil informace také prostřednictvím webových stránek. Avizované jednání zastupitelstva proběhlo za přítomnosti mnoha set občanů a všech celostátních televizních stanic. V den konání mimořádného zastupitelstva, musela být komunikace před obecním úřadem uzavřena kvůli početnému davu občanů. Jednání se přenášelo místním rozhlasem na ulici a dav vášnivě reagoval na každé prohlášení. Na základě obrovské účasti a odporu občanů a zájmu všech celostátních médií se ještě na tomto jednání zastupitelstvo usneslo od stavby spalovny ustoupit.

Akce proti spalovně byla první a naprosto ojedinělou iniciativou nových obyvatel, zpravidla podnikatelů, kteří se přistěhovali z Prahy do čisté přírody a tu si chtěli tvrdě bránit. V této situaci každý využil všech možných kontaktů a prostředků jak akci podpořit. Naproti tomu starousedlíci, zpravidla starší občané viděli situaci velmi skepticky a většinově zastávali pasivní postoj a názor, že jsou veškeré aktivity zbytečné a že vše je již rozhodnuto na vyšších místech a mimo ně. Po této akci došlo k patrnému zlepšení vztahů mezi těmito dvěma skupinami obyvatel a starousedlíci přijali nové obyvatele mezi sebe. Na chvíli se dokonce spojili občané obou částí obce Psáry a Dolní Jirčany, které spolu historicky soupeří a je mezi nimi určitá rivalita, která se projevuje téměř na všech obecních akcích. Tato euforie ovšem nevydržela dlouho.

Tyto tři události (nový územní plán, stavba spalovny a zadlužení obce) měly zásadní vliv na průběh a výsledky voleb v roce 2002. Z pohledu volební historie obce byl tento rok zlomový. Občané se začali o volby aktivně zajímat a v roce 2002 lze poprvé hovořit jako o volebním roku s předvolební kampaní.

3.4. Volby 2002

V komunálních volbách 2002 uspělo nejlépe sdružení Čistá obec, které bojovalo proti spalovně. Vznikla další sdružení.

Ekologické sdružení občanů Psár u Prahy, vznik: 10. 7. 2000

Jedním z nosných témat tohoto sdružení bylo zachování přírody a omezení rozšíření nové zástavby.

Na Skalce B15V, vznik: 9. 5. 2002

Zástupci sdružení bojovali proti zastavění jedné z místních lokalit řadovou zástavbou. Zástupci B15V šli na kandidátku sdružení Čistá obec.

Čisté Jirčany, vznik: 17. 4. 2002

Ve svém programu měli zejména boj proti spalovně, ve volbách kandidovali jako Čistá obec (na jejich kandidátce se též objevili zástupci ekologického sdružení Na Skalce B15V)

Volební účast byla 68 %, což bylo vysoko nad celorepublikovým průměrem. To dokládá, že občané přikládali volbám velkou důležitost a o dění v obci projevíli zájem. Po volbách 2002 se ustavila koalice Čistá obec a Ekologické sdružení občanů Psár a Prahy. Psárské kauzy zapříčinily propad původních kandidátů a nástup nových sdružení. Ve volbách uspěla nejlépe Čistá obec, která bojovala proti spalovně. Po volbách 2002 nastalo období soudních sporů a následná konsolidace rozpočtu obce. Většinu zásadních funkcí ve vedení obce zastávali nově přistěhovaní občané, kteří se aktivně podíleli na boji proti spalovně. Byli to většinou vysokoškolsky vzdělaní lidé, kteří měli lepší vyjednávací schopnosti a znalosti legislativy než předchozí vedení.

Po předchozím vedení zůstalo na úřadě mnoho nedodělků a agenda ve velmi neutěšeném stavu. Nejprve bylo potřeba dohledat množství důležitých dokumentů, které buď nebyly řádným způsobem založeny, nebo se nedohledaly vůbec. Následovala jednání s věřiteli a státními institucemi za účelem oddlužení obce. Velkou část dluhů tvořili penále. Na základě jednání

zastupitelů obce došlo k odpuštění velké části pohledávek tohoto typu. Dále došlo ke změně územního plánu, která měla zmírnit dopady dynamické výstavby a tím i obavy stávajících obyvatel.

V této době vznikla místní organizace KDU-ČSL, která se zaměřovala zejména na společenskou činnost, a během krátké doby se jí podařilo vytvořit v počtu členů na obyvatele největší místní organizaci v České republice, která počtem členů odpovídala organizaci v okresním městě. Předsedou místní organizace se stal Václav Novák, významný podnikatel a majitel developerské a stavební firmy. Díky štědrému sponzoringu místního občana a provozovatele sítě kasin Antonína Šimka, byl zajištěn provoz sdružení.

Dalším místním sdružením, které začalo aktivně fungovat, se koncem roku 2005 stalo sdružení ODS s 9 členy. Do podvědomí občanů se dostalo prostřednictvím webových stránek a inzerce v obecním dvouměsíčníku, dále sponzorovalo různé sportovní a kulturní akce. Prostředky na sponzoring poskytovaly sympatizující firmy.

3.5. Volby 2006

Do voleb šli: nová organizace KDU-ČSL, nové sdružení ODS a SNK – Obec pro občany (ve které se sdružili dřívější SNK Čistá obec a Ekologické sdružení obce Psáry, kteří v období 2002 – 2006 byli ve společné koalici). Ve výsledku bylo první Sdružení nezávislých kandidátů (7 mandátů), dále ODS (5 mandátů) a KDU-ČSL (3 mandáty).

V období mezi volbami 2006 a 2010 dochází k rozkolu uvnitř místního sdružení ODS, který vrcholí vyloučením jednoho člena ze strany a jeho následné odvolání z postu místostarosty. Následuje série odchodů dalších členů ODS, kteří s tímto postupem nesouhlasí. Po tomto rozkolu se začala vytvářet nová struktura spolupracujících zastupitelů napříč politickými stranami, kterou ovlivňovali osobní zájmy jednotlivých aktérů. Výsledkem bylo, že 13 z 15 zastupitelů vytvořilo nepsanou koalici.

Díky téměř naprostému eliminování opozice (důsledná cenzura, vyloučení opozice z výboru zastupitelstva komisí rady) došlo k neprůhlednému klientelistickému fungování obce jehož důsledkem bylo netransparentní řízení a neinformovanost občanů. Zhruba dva týdny před volbami přišla anonymní informace o údajné připravované manipulaci s volebními lístky. Tato informace se mezi občany velmi rychle rozšířila a způsobila rozruch. Z těchto důvodů bylo požádáno o dohled nad sčítáním hlasů. Tento souhlas udělilo Ministerstvo vnitra.

4. VOLBY 2010

4.1. Výsledky voleb

Výsledky voleb: Z patnácti mandátů získala pět Obec pro změnu, tři ODS, tři TOP 09, dva Obec pro občany + Strana zelených, dva SNK občané. Místní sdružení ČSSD již tradičně nezískalo žádný mandát. Obec pro občany, TOP 09 a SNK občané vytvořili vyjednávací blok sedmi zastupitelů a začala koaliční vyjednávání. Výsledkem bylo, že došlo k uzavření koalice Obec pro občany a ODS. Uvolněným starostou se stal Milan Vácha (sdružení Obec pro změnu), prvním uvolněným místostarostou se stal Luděk Nezmar (ODS), druhou, neuvolněnou místostarostkou byla zvolena Vlasta Málková (Obec pro změnu). Volebním heslem sdružení bylo: Vaše jednička v boji proti korupci.

4.2. Kandidující subjekty

Obec pro změnu

Sdružení nezávislých kandidátů OBEC PRO ZMĚNU v čele s lídrem Milanem Váchou, projektovým manažerem ve společnosti AutoCont, bývalým členem ODS a odvolaným místostarostou získalo pět mandátů. První získal Milan Vácha, další mandát získala podnikatelka Vlasta Málková, která se zabývá prodejem přírodních léčiv. Dalším zvoleným zastupitelem byl Michal Petz, ředitel společnosti Vonet, ing. Petr Jaško, jednatel společnosti Bravo Trade a ing. Antonín Rak, ekonomický náměstek společnosti SMP CZ.

ODS

Kandidátní listinu číslo 6 tvořila kandidátka ODS, která uspěla získáním 22,08 % hlasů. Tím získala 2. Místo ve volbách a se 3 mandáty se dělila s TOP 09 o druhé a třetí místo. Nutno podotknout, že lídrem kandidátky ODS byl Luděk Nezmar, jednatel společnosti Protokol Service, která se dlouhodobě věnovala politickému marketingu. Jeho manželka, která také kandidovala a do té doby byla jedinou zastupitelkou na této kandidátce, řídila a doposud řídí protokol ministra obrany. Třetím úspěšným kandidátem byla vedoucí mateřské školky, která se díky svému více než třicetiletému působení v místní školce těší důvěře místních obyvatel.

Z původně volitelného třetího místa překvapivě neuspěl Ing. Karel Kříž, novinář (bývalý zástupce šéfredaktora Lidových novin), spoluzakladatel ODA a bývalý poradce Mirka Topolánka. Jeho neúspěch lze přikládat více aspektům. Ing. Kříž je znám svým přímočarým a nekompromisním projevem, který může být pro některé voliče až příliš agresivní. Ve výsledcích ho porazila Olga Kramosilová, která přeskočila ze 4. místa, jelikož je v obci velmi oblíbená. Další ženou byla Štěpánka Nezmarová, bývalá zastupitelka a velmi výrazná kritička diskutabilních praktik stávajícího vedení obce.

TOP 09

TOP 09 s číslem kandidátky 4 získala ve volbách třetí místo a v počtu mandátů 3 se o druhé a třetí místo dělila s ODS. Na kandidátce TOP 09 se objevili čtyři ze stávajících zastupitelů obce v čele se starostkou Valáškovou (dříve Obec pro občany, nyní za sdružení Starostové a nezávislí), dále zde kandidovali radní Otruba, Novák a Krčmář.

Nejúspěšnějším kandidátem TOP 09 byl Pavel Otruba, místní živnostník, který je znám svou veřejně prospěšnou činností zejména ve fotbalovém klubu SK Rapid Psáry. Toto je klasický případ starousedlíka, který je volen díky své dobré pověsti a aktivnímu přičinění při veřejných akcích obce, nezávisle na straně za kterou kandiduje a jejím volebním programem.

Dalším úspěšným kandidátem TOP 09 byl Pavel Kuka, bývalý fotbalový reprezentant, nyní OSVČ, který uspěl díky své známé osobě a díky svým aktivitám v místním mládežnickém klubu SK Rapid Psáry.

Dosavadní starostka Valášková, která zde zastupovala jako první na kandidátce Sdružení starostové a nezávislí a která pracovala dlouhá léta jako hlavní účetní v cihelně Tondach, do roku 2009 největšího zaměstnavatele v obci. Před důchodem odešla v roce 2006 na obecní úřad. Ve volbách získala stejný počet hlasů jako Pavel Kuka.

Diskutabilním kandidátem byl Václav Novák, nejvýraznější osoba kandidátky a předseda místní organizace TOP 09, majitel stavební firmy Novera, který během svého předchozího působení v zastupitelstvu a radě obce participoval na všech významných stavebních zakázkách, realizovaných obcí Psáry. Václav Novák byl spojován také s předraženou rekonstrukcí a přístavbou Mateřské školy, kdy do výběrového řízení dosadil vedoucího oddělení ve své firmě, který v řízení figuroval jako OSVČ, a kterému následně zakázku subdodavatelsky zhotovil. Policie tento případ řešila a následně odložila. Zřejmě kvůli těmto veřejným kauzám nepostoupil z druhého místa na kandidátce.

Občané

Formálním lídrem byl doposud neznámý Michal Řezníček, Project Manager ve společnosti UPC, který byl sdružením osloven krátce před odevzdáním kandidátek. Skutečným lídrem však byl kandidát na druhém místě a stávající zastupitel Josef Žižka. Jeho osobním zájmem byla změna územního plánu a zhodnocení jeho cca 5 tis. m² zemědělské půdy.

Další zajímavostí je kandidatura zástupce společnosti Zepris, Ing. Eduarda Veselého, která realizovala obecní zakázku ČOV, vodojemu, kanalizace a vodovodního řadu v ceně téměř 100 mil Kč, kde část zakázky dodávala subdodavatelsky společnost Novera patřící radnímu Václavu Novákovi (TOP 09). Z tohoto uskupení získali mandáty až kandidáti ze zadních pozic. Prvním z nich byl Jakub Adámek, ředitel ústavu sociálních

služeb Domov Laguna Psáry. Druhý mandát z tohoto uskupení získala Naděžda Komárková, kadeřnice a velitelka družstva psárských dobrovolných hasiček.

Obec pro občany

Posledním uskupením, které získalo 2 mandáty, bylo do té doby dominantně vládnoucí sdružení Obec pro občany. Lídrem byla stávající místostarostka Lucie Kubalošová, která se v předvolebním období dostala do podvědomí tím, že zakoupila velmi výhodně dům od svého kolegy radního Václava Nováka z TOP 09, jehož firma následně tento rodinný dům rekonstruovala. Lucie Kubalošová získala jeden ze dvou mandátů. Velmi výraznou osobností byl JUDr. Josef Podlaha, který byl v zastupitelstvu už od roku 2002, a který se získáním mandátu stal služebně nejstarším zastupitelem.

Mezi neúspěšné kandidáty patřila výrazná osobnost tohoto uskupení a tehdejší středočeský lídr Strany zelených a kandidát do poslanecké sněmovny Ing. Jiří Janata. Ten se v předchozích dvou volebních obdobích objevoval střídavě na pozicích uvolněného a neuvolněného místostarosty. Nakonec ho velmi poškodila podivná finanční transakce, kdy od předsedy finančního výboru a dalšího neúspěšného kandidáta Ing. Petra Odstrčila koupil vymahačskou firmu PJ Trade v ceně 13,5 mil Kč, aby mu ji následně prodal zpět.

ČSSD

Do zastupitelstva se nedostala pouze ČSSD, která ani neobsadila všechna místa na kandidátní listině (měli možnost až 15, ale dosadila pouze dva kandidáty). Už na této skutečnosti je patrné, že v obci neměla silnou podporu, nebyla schopna zajistit dostatečný počet kandidátů a nebyla tak pro ostatní silným soupeřem.

4.3. Volební kampaně

„Co se týká nežádoucích účinků, které mohou vyplynout z negativní reklamy, nejčastěji jsou politickými vědci uváděny tři varianty:

- 1) *Bumerangový účinek – negativní reklama vyvolá více negativních pocitů směrem k zadavateli než vůči kandidátovi, na něhož je reklama (anti-reklama) namířena. Reklama použitá proti politickému soupeři se tak paradoxně otočí jako bumerang na samotného zadavatele.*
- 2) *Syndrom oběti – použitá reklama vyvolá u voličů pocit neférovosti a vzbudí u nich spíše pozitivní pocity vůči napadenému kandidátovi, v očích voličů bude napadený kandidát budít dojem objeti útoku, tzn., že užitá reklama má pro zadavatele opět kontraproduktivní účinek.*
- 3) *Dvojnásobně poškozuující účinek – negativní reklama vyvolá negativní pocity jak směrem k soupeři, tak k zadavateli/sponzorovi reklamy.*¹⁴

Negativní kampaň (Obec pro občany)

Obec pro občany se prezentovala negativní kampaní, která se skládala ze dvou vydání předvolebních novin a setkání s voliči a konfrontační štvavou kampaní „Nezmar nese zmar“, která ostře útočila na minulost kontroverzního kandidáta za ODS Lud'ka Nezmara. Nezmarova podnikatelská činnost skončila již několikrát insolvenčním řízením a jeho politická kariéra také vykazuje nejasnosti.¹⁵

Dalším informačním kanálem sdružení bylo radniční periodikum Psárvský zpravodaj¹⁶, ve kterém nesměli publikovat své články ostatní protikandidáti. Zpočátku byla povolena alespoň placená inzerce, ale před volbami byla zakázána a ve zpravodaji, který dostávají do schránek všichni občané, a je placený z rozpočtu obce se prezentovali pouze zástupci radničních kandidátek. Na zneužívání radničního periodika poukázalo i posouzení souhrnného indexu cenzury Mgr. Oldřichem Kužílkem ze sdružení Otevřete.cz a spoluautorem zákona č.106/1999 Sb. o veřejném přístupu k informacím. Tato

¹⁴ Bradová (2008, s. 28)

¹⁵ www.nezmarnesezmar.cz

¹⁶ Radniční periodikum, dvouměsíčník financovaný z obecních prostředků, který dostávají do schránek všichni občané obce.

skutečnost způsobila u voličů vlnu nevole a sdružení tak čelilo bumerangovému efektu.¹⁷

Negativní kampaň, kritika kandidátů, nejasný program (TOP 09)

Před volbami rozeslala TOP 09 svůj zpravodaj „PRO TOP 09 S podporou starostů“, ve kterém představila své kandidáty a který se mimo to věnoval kritice protikandidátů. Volební program strany však nebyl příliš patrný. Na obálce zpravodaje byla fotografie předsedy strany TOP 09 Karla Schwarzenberga, což měl být nejspíše promyšlený marketingový tah díky jeho pozitivnímu hodnocení v různých průzkumech, je však otázkou, zda by se pan Swanzenberg ztotožnil s texty uvnitř zpravodaje a zda věděl, jakým obviněním jeho kandidáti čelí.

Profesionálně zpracovaná kampaň, kritika i pozitiva (ODS)

Předvolební kampaň ODS byla pojata velmi profesionálně a zcela jistě se jednalo o nejnákladnější kampaň v rámci všech kandidátek. Toto se dalo předpokládat vzhledem k působení lídra, Lud'ka Nezmara v oblasti politického marketingu.

Předvolební kampaň ODS tvořil tištěný volební program, který obdrželi do schránek všichni občané, tištěný občasník Zpravodaj BEZ CENZUR, setkání kandidátů s voliči v Psárech a v Dolních Jirčanech a DVD s představením lídra a jeho rodiny (což byl do té doby na místní poměry absolutně nepoznaný prvek). Na DVD poukazuje lídr strany při procházce obcí se ženou a dítětem na nedostatky a slibuje jejich nápravu. DVD je profesionálně zpracováno a pozitivně laděno.

ODS ve svých předvolebních materiálech vystupovala proti tehdejšímu vedení obce, kritizovala zejména osobní vazby stávajícího vedení a jejich majetková propojení. Dalším silným tématem bylo dění v ZŠ a MŠ Psáry, hromadný odchod učitelů a kontroverzní osoba ředitelky školy, s osobními vazbami na vedení obce s čímž souvisela mj. i předražená přestavba školky.

¹⁷ Negativně laděná kampaň se otočila proti samotnému sdružení.

Pozitivně laděná kampaň zaměřená na populární témata (Občané)

Sdružení Občané se prezentovali jako nové uskupení, které se distancuje od agresivní předvolební kampaně ostatních stran. Na svých internetových stránkách absolutně vylučovali jakékoliv propojení se stávajícím vedením, nově tedy i s kandidáty TOP 09 a Obec pro občany. Bezprostředně po volbách se však ukázalo, že toto tvrzení není pravdivé a dokonce s těmito uskupeními jmenovali společného vyjednavče (Pavla Kuku).

Sdružení občané se prezentovalo prostřednictvím webových stránek, plakátů a do schránek distribuovalo volební program. Ve svém programu se orientovali na populární kroky, jako jsou cyklostezky, posílení dopravy, vybudování nové školy, nového centra obce v bývalém JZD, zlepšení stavu komunikací, transparentní nakládání s obecním majetkem. Navzdory tomu, že se veřejnosti představili velmi krátce před volbami a neměli kampaň příliš masivní, tak díky přesnému zacílení svého programu na populární body zájmu občanů získali překvapivě velkou podporu.

Negativní kampaň s pozitivně laděnými prvky (Obec pro změnu)

Vítězné družení Obec pro změnu zvolila pro svou prezentaci negativní kampaň s pozitivně laděnými prvky. Prakticky začala předvolební kampaň sdružení již při jeho vzniku v létě v roce 2009. Již tenkrát začalo s představováním zásadních bodů, které se staly součástí předvolebního programu. Volební program byl založen hlavně na boji proti korupci, transparentnosti a zrušení cenzury v radničním periodiku.

Volební lídr aktivně spolupracoval se sdružením Oživení a Transparency International, které aktivně bojují zejména proti korupci v samosprávě a státní správě. Sdružení Oživení v rámci svých přednášek organizovalo i workshopy s praktickými radami jak uspět v komunálních volbách. Jejich marketingová školení se stala inspirací při přípravě předvolební kampaně. Tímto poskytnutým svého know how pomohli mnoha novým uskupením bojujícím proti korupci v rámci celé ČR uspět v komunálních volbách.

Sdružení Obec pro změnu již od počátku ostře vystupovalo proti dění na obecním úřadě. Kritizovalo klientelismus, neprůhledná výběrová řízení, osobní vazby zastupitelů s dodavateli a subdodavateli služeb, nevstřícnost a neochotu při běžném vyřizování agendy či jednání s občany. Komunikace s občany probíhala prostřednictvím osobních setkání, tištěných materiálů, prezentací na webu, chatu, internetových diskuzí.

Žádná kampaň (ČSSD)

Místní sdružení ČSSD nezískalo žádný mandát. Jejich předvolební kampaň neproběhla a ani nebyl předložen volební program, což bylo nejzásadnějším důvodem neúspěchu a také pro mnohé důkazem, že jde ČSSD do voleb s jiným záměrem než uspět.

5. SNK OBEC PRO ZMĚNU

5.1. Formování sdružení Obec pro změnu

V roce 2009 vytvořil Milan Vácha neoficiální internetové stránky obce, kde spoluobčany informoval o zásadních tématech, které se v obci řeší a o kterých mnohdy vůbec nevěděli. Na stránkách vznikla podnětná diskuze. V roce 2009 začal formovat nové uskupení Obec pro změnu. V první fázi zorganizoval hudební koncert na podporu tohoto sdružení. V té době již začal aktivně spolupracovat s občanským sdružením Oživení, které pomáhá zastupitelům se zaváděním transparentního vedení samosprávy.

Uskupení Obec pro změnu se tak veřejnosti oficiálně představilo na hudebním koncertě, který byl při té příležitosti uspořádán na hřišti v Dolních Jirčanech již v létě roku 2009. Lokalita byla vybrána záměrně, jelikož na místním hřišti se pořádají obecní zábavy při různých příležitostech, na kterých se vždy sejde celá obec. Tyto zábavy mají vždy velmi vysokou účast občanů a jsou zpravidla spojeny s vystoupením spřízněné kapely a s grilováním. Tyto oblíbené body programu zůstaly zachovány i v tomto případě. Občané se při těchto příležitostech schází a zpravidla do ranních hodin společně probírají veškeré dění v obci i tentokrát trvala akce dlouho do noci a místními byla kladně hodnocena. V té době již Milan Vácha aktivně spolupracoval s občanským sdružením Oživení, které pomáhá zastupitelům se zaváděním transparentního vedení samosprávy. Na koncertě se představili také zástupci tohoto sdružení. Každý návštěvník dostal bílé triko s výrazným lehce zapamatovatelným logem sdružení, a kdo chtěl, ten si mohl nechat logo nastříkat na vlastní oděv.

5.2. **Financování kampaně**

Kampaň byla velmi nízkonákladová, financovaná vlastními zdroji a vedená co nejefektivněji. Před samotným spuštěním kampaně bylo tedy potřeba pečlivě naplánovat veškeré aktivity. Vzhledem k tomu, že sdružení nemělo žádného velkého sponzora či sympatizanta, bylo potřeba hodně improvizovat. Bylo důležité stanovit si cíle, kterých chtěli členové sdružení docílit a zaměřit se na jejich nastavení a plán, jak jich dosáhnout co nejefektivněji. Bylo potřeba podrobně naplánovat celou kampaň. Nejdříve se rozdělily role a práce a jejich harmonogram. Pro přípravu detailního nízkonákladového rozpočtu bylo potřeba nejprve vypsát veškeré plánované aktivity a pak podrobně prozkoumat možnosti, jak je pořídit zdarma nebo co nejlevněji, příp. možnosti jak nahradit drahé položky levnějšími a stejně efektními nebo jak na ně zajistit fundraising. Jednalo se o maximální stav s rezervou. Bylo v zájmu všech zajistit dle svých možností dodávky zdarma či za minimální obnos. Na plánování rozpočtu a zajišťování všech pomocných zdrojů se aktivně podíleli všichni členové sdružení a jejich blízcí, přátelé a rodinní příslušníci.

Nejprve se řešili lidské zdroje na roznos letáků, IT, grafika, petice. Zde nebyl problém, každý z kandidátů zajistil lidské síly z rodiny a blízkého okolí, s petičními archy chodili přímo kandidáti, kteří při té příležitosti seznamovali občany s volebním programem sdružení, který jim zároveň předali k dalšímu šíření. Dále se řešilo zajištění fundraisingu pro položky jako byl tisk letáků, potisk trik atd. Nakonec se prostřednictvím rodinných příslušníků a přátel podařilo zajistit i tuto část rozpočtu. Kampaň byla připravena střídavě, ale s důrazem na kvalitu a přesné zacílení, aby vynaložené prostředky a snaha nepřišly nazmar. Co se nepodařilo zajistit nízkonákladově, byla inzerce. Té však nebylo mnoho, jelikož Psárský zpravodaj byl přístupný pouze stranám a sdružením spřízněným se současným vedením.

5.3. Hlavní cíle předvolební kampaně

Dostat se do podvědomí co nejvíce občanů

Během předvolební kampaně byly všechny informace vkládány na webovské stránky, kde zároveň probíhala diskuze. Inzerce se vkládala do novin *Náš region*, do *Psárského zpravodaje* se díky cenзуře dostal pouze inzerát s logem sdružení, nebylo možné publikovat článek nebo dokonce volební program. Volební zákon sice ukládá rovný přístup všech kandidujících stran k místním sdělovacím prostředkům, jejichž provozovatelem je obec, to zde však nebylo respektováno. Tiskoviny se distribuovali prostřednictvím členů sdružení obyvatelům do schránek. Základní informace o sdružení si mohli obyvatelé přečíst na petičním archu. Petiční archy nechávali podepsat členové sdružení, při té příležitosti obyvatelům představili sdružení a jeho program. První setkání s občany proběhlo již v létě roku 2009, dále na počátku roku 2010 při protikorupčním semináři, který měl velký úspěch, poslední setkání s občany proběhlo krátce před volbami v obou částech obce. Tento krok měl zajistit větší účast, jelikož díky historické rivalitě občanů Psár a Dolních Jirčan bylo lepší uskutečnit dvě setkání. Účast na setkáních byla velká a někteří lidé přišli na obě dvě.

Zviditelnit lídra jako vůdčí osobnost sdružení

Lídr sdružení reprezentoval stranu od úplného začátku a byl v podstatě jediný, kdo veřejně vystupoval a zastupoval sdružení. V programu byl též více zviditelněn než ostatní, jeho fotografie nebyly pořízeny ve stejném prostředí jako fotografie ostatních, tím se také podprahově oddělil. Tento krok měl jediný důvod. Sdružení bylo nové a bylo potřeba dostat se do podvědomí občanů, aby měli sdružení zafixováno s konkrétní osobou. Na kandidátní listině bylo několik sdružení podobného názvu a s jinými tvářemi. Bylo tedy potřeba přestavit osobu výrazného lídra, kterou si měli občané spojovat s konkrétním sdružením.

Získat samostatnou kandidátku

Při rozhodování sestavování kandidátky do komunálních voleb v roce 2010 vyvstala zásadní otázka, jakým způsobem se bude sdružení voleb účastnit. Zákon ukládá povinnost volebním uskupením, která nejsou registrována, zajistit souhlas obyvatel s registrací (formou petice v tomto případě 0,7% podpisů z počtu obyvatel). Pro tento účel se nabízela kandidátka, pod politickým uskupením SNK evropských demokratů, kterou právě z těchto důvodů mnohá politická uskupení v ČR využívají. Všichni členové sdružení se však shodli, že je naopak přínosné využít samostatné registrace k seznámení občanů s vlastní kandidátkou. Díky tomuto postupu, kdy kandidáti a sympatizanti obcházeli občany a získávali podpisy na petiční archy (přitom seznámili občany s kandidátkou), se sdružení dostalo opět více do podvědomí občanů, a v závěru se získalo o 60% více podpisů, než ukládá zákon.

Získat podporu odborníků, vzbudit u voličů pocit důvěry

Klíčovými tématy kampaně byla transparentní jednání a boj proti korupci. Součástí kampaně bylo uspořádání protikorupčního semináře za účasti zástupců ze sdružení Oživení a Transparency International. Na něm byl prezentován posudek dvou problematických veřejných zakázek obce, na kterých participovala stavební společnost jednoho z radních. Druhým tématem semináře byla prezentace na téma zneužívání radničních periodik. Přednášel spoluautor zákona č. 106, tehdejší poslanec PS PČR Oldřich Kužílek. Seminář vzbudil velký zájem široké veřejnosti a sdružení Obec pro změnu se tímto opět více a více dostávalo do podvědomí občanů. Neoficiální stránky obce se tak staly zároveň informačním kanálem Obce pro změnu. Oficiální webové stránky sdružení již z tohoto důvodu nebylo potřeba vytvářet.

Sdružení Oživení

Sdružení Oživení vzniklo v roce 1997. Je to nestátní nezisková organizace prosazující principy transparentního jednání státní správy. Sdružení se věnuje problematice střetu zájmů, klientelismu a dalších projevů korupčního jednání, prosazuje opatření, která vedou k transparentnosti práce a hospodaření

veřejných institucí. Sdružení se věnuje také monitorování případů střetu zájmů a korupce ve veřejné správě a následně informování veřejnosti, přípravě systémových opatření včetně ovlivňování legislativy. Za velmi důležité považuje také šíření protikorupčního know-how. Pomáhá zastupitelům v boji proti korupci, ale také jak obstát v komunikačním boji.

Transparency International

Organizace, jež vznikla v roce 1993 v Německu, se zaměřuje především na provádění systémových změn jak v oblasti veřejné správy a legislativy, tak v soukromém sektoru. Zabývá se například problematikou veřejných zakázek, dále pak střety zájmů a špatným nakládáním s veřejnými prostředky. Transparency International také občanům poskytuje bezplatnou právní pomoc v případech, kdy se dotyčný setká s korupčním jednáním. Mimo to také organizuje vlastní vzdělávací kurzy.

Připravit jednoduchý a jasný program

Program byl připraven velmi jednoduše. Nosnými tématy byla transparentní samospráva, etický kodex zastupitele a veřejné přihlášení k projektu Protikorupční desatero 2010. Protikorupční desatero je soubor opatření, jejichž dodržováním se předchází korupčnímu jednání.

Ukázat občanům slušnost a ochotu jednat i s protikandidáty

Před volbami zaslalo sdružení výzvu lídrům všech kandidujících stran a uskupení k veřejné moderované diskuzi. V propagačním letáku, který byl distribuován do schránek, se občané dozvěděli i to, kteří lídři účast odmítli. Tento promyšlený krok měl velký ohlas pro sdružení Obec pro změnu a zároveň dost znevýhodnil pozici lídrů, kteří účast odmítli. Občané to brali jako pozitivní přístup Obce pro změnu. Rozesílali dlouhosáhlé úvahy a nařčení, které podle průzkumů stejně občané nečetli, ale příliš se nesoustředili na představení svého programu. Kampaň proti ostatním kandidátům byla vždy mnohem silnější než prezentace vlastních cílů. Nebyla však promyšlena do důsledků. Což se krásně ukázalo na této promyšlené akci.

Vyhrát volby

Všechny výše uvedené body jasně směřovali k cíli, který znamenal vítězství ve volbách. Sdružení mělo jasnou vizi a program. Systematickou přípravou, detailním plánováním jednotlivých akcí a jednoduchou jasnou, a pro všechny srozumitelnou formou prezentace dosáhlo sdružení svého volebního cíle.

5.4. Vizuální podoba kampaně

Texty

Heslo kampaně „Jednička proti korupci, netransparentnosti a cenzuře“ Aby se mohly začít připravovat materiály, bylo potřeba vymyslet message – poselství vtělené do hesla. Sdružení kandidovalo pod číslem jedna, což přímo vybízelo k odvážnému heslu. Sdružení šlo do voleb s heslem Jednička proti korupci, netransparentnosti a cenzuře. Dalším poselstvím bylo heslo Slušností proti aroganci, ochotou proti nezájmu. V tomto duchu probíhala celá předvolební kampaň.

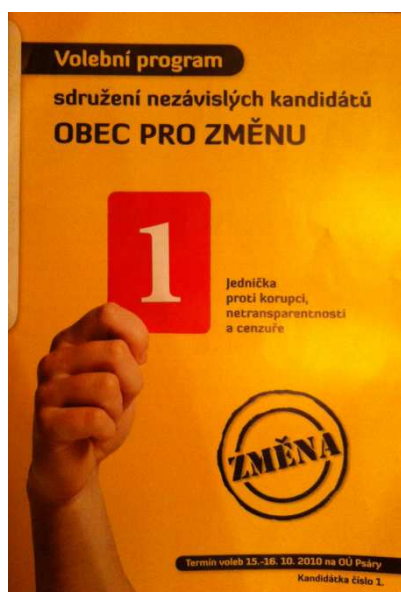
Volební program

Vzhledem k tomu, že hlavní výkonnou byl lídr a zakladatel v jedné osobě, který měl jasnou vizi o programu ještě před tím, než sdružení založil, bylo jednoduché připravit komunikaci a obsah kampaně. Navíc již od roku 2009 na svých neoficiálních stránkách obce představoval dění v obci a prezentoval vlastní názory i konkrétní návrhy řešení jednotlivých případů. Celý program byl vytištěn na formát A4, celkem měl 8 stran včetně obálky. Byl plnokrevný, tištěný na křídovém papíře. Mimo barevných fotografií byly použity pouze tři zásadní barvy – žlutá na podklad, černá pro text a piktogramy, červená na kartu s bílou jedničkou uprostřed na první straně obálky.

Hlavními body programu bylo zavedení protikorupčního desatera, zrušení cenzury v radničních periodikách, prosazení etického kodexu zastupitele. Mimo tyto body byly součástí programu body týkající se výstavby

ZŠ, projekty spojené s kulturou, životním prostředím, dopravou, územním plánem apod. Součástí volebního programu byla také pozvánka na setkání s občany. Toto setkání se konalo ve dvou termínech v obou částech obce, jelikož obě části obce jsou historicky znepřátelené a část obyvatel Psár nechodí zpravidla na akce na území Dolních Jirčan a naopak.

Obr. 1. Volební program SNK Obec pro změnu

Zdroj: archiv sdružení Obec pro změnu

„Je nutné zohlednit i psychologický výklad. V obsahu je vždy i množství podprahových signálů (ideologických a estetických kódů), jež obsahují autorem preferované vnímání.“¹⁸

Fotografie kandidátů

Zajímavý byl také pohled na fotografie kandidátů. Sdružení Obec pro změnu dbalo na kvalitní a jednotné zpracování fotografií použitých ve svých předvolebních tiskovinách. Všichni kandidáti měli předepsaný dress code. Fotografování všech kandidátů probíhalo společně. Fotograf dbal na individuální přístup ke každému člověku a k jeho profesi. S kandidáty, kteří

¹⁸ Ftorek (2010, s. 63)

nebyli zvyklí na fotografování, strávil dostatek času potřebného k dosažení dobrého výsledku.

Fotografování probíhalo v rozkvetlém parku ve slunečném dni. Všichni kandidáti působí na fotografiích velmi příjemně, pozitivně a vstřícně. Lídr si nechal vyhotovit fotografie pro různé příležitosti od profesionálního studia. Tato jeho soukromá investice se ukázala jako přínosná. Vznikly profesionální fotografie, které svým dílem přispěly k pozitivnímu vnímání jeho přístupu k celé kampani.

Předvolební zvací karta

Třicet procent voličů ještě tři dny před volbami není pevně rozhodnuta, koho bude volit. V tomto období obdrželi občané do svých stránek finální kartičku sdružení Obce pro změnu s minimem textu. Byla to poslední připomínka před volbami.

Logo

Při přípravě návrhu loga byl kladen důraz na jednoduchost a podprahovost. Již logo neoficiálního webu obce bylo velmi jednoduché a zapamatovatelné. Tvořila ho jednoduchá černobílá silueta dolnojirčanského kostela, dominantního prvku a zároveň nejznámější dochované místní památky. Funkce loga byla lehká zapamatovatelnost a podprahově probuzení pocitu identity, jednoty a obecního cítění.

Obr. 2 Logo neoficiálních stránek obce

Zdroj: www.psary-dolnijircany.cz

Tyto webové stránky později pod stejným názvem oficiálně prezentovali sdružení OBEC PRO ZMĚNU.

Logo sdružení Obec pro změnu

Logo mělo evokovat úřední razítko. Mnoho lidí mělo ještě v živé paměti časy, kdy se obec nechvalně proslavila svou zadlužeností a obecní úřad oblepen razítky exekutorů kvůli špatnému hospodaření vedení obce. V lidech mělo toto razítko evokovat nutnost změny, aby se opět nestalo něco podobného.

Obr. č. 3: Logo SNK Obec pro změnu

Zdroj: www.psary-dolnijircany.cz

Negativní kampaň vyvážená pozitivními prvky

Strategií sdružení bylo nereagovat na útoky a v klidu se soustředit na kvalitní prezentaci svého programu. Sdružení kladlo důraz na srozumitelnou, jasně stylizovanou kampaň. Předvolební kampaň v obci byla velmi bouřlivá, kandidující strany na sebe podávaly trestní oznámení. Klíčovým tématem byly hlavně nekalé obchodní aktivity jednotlivých kandidátů (každý si na ostatní něco našel). Nespornou výhodou sdružení Obec pro změnu bylo, že ani jeden z jejich kandidátů nečelil podobným obviněním. Nikdo z členů Obce pro změnu nebyl žádným způsobem zainteresován ve sporných aktivitách v rámci obce i mimo ní. Protistrany se však snažili i přes tuto skutečnost kandidáty různě očernit.

Naproti tomu sdružení OBEC PRO ZMĚNU (které již v názvu jasně ukazuje nesouhlas se stávajícím vedením obce) nevedlo válku proti ostatním, ale soustředilo se na jasnou a jednoduše srozumitelnou prezentaci svých

vlastních cílů, pozitivní formou. Vedlo diskuze s občany, na které zvalo odborníky (Transparency International, sdružení Oživení) a snažilo se co nejvíce pozitivně komunikovat s voliči. Negativní sdělení vyvažovali vstřícnými kroky k ostatním kandidátům, což se v podstatě může jevit jako nejzákeřnější forma negativní kampaně, pokud se ale podaří získat protivníky, kteří na tento způsob prezentace nedokáží adekvátně reagovat, pak je velmi úspěšná. To se zde povedlo. Sdružení veřejně nabídlo možnost všem ostatním kandidátům setkat se společně při diskuzi s voliči. Ti to odmítli, a tím v podstatě voličům ukázali, že nejsou schopni ustát veřejnou konfrontaci a již před volbami odmítají dialog. Tím snížili své preference a naopak přispěli k dalšímu pozitivnímu přijetí programu Obce pro změnu.

Sdružení Obec pro změnu nereagovalo na nekonečně dlouhé tištěné materiály s útoky protistran vkládané občanům do schránek, zkracovalo články, zjednodušovalo věty, upustilo od podmiňovacích způsobů ve větách, ironie, sarkasmu apod. Po korekturách byly články zpravidla o dvě třetiny kratší než původně. Zásada byla co nejkratší a nejdůležitější hesla, co nejméně dlouhých textů.

Pojem negativní kampaň je v České republice nejčastěji zmiňován v souvislosti s využíváním prvků negativity ve volebních výpadech politických stran či kandidátů proti jejich politickému soupeři. Sdružení Obec pro změnu zvolilo negativní kampaň, vyváženou pozitivními prvky. Ostatní subjekty zvolily kampaň silně negativní. Jelikož však byly tyto kampaně připravovány bez dostatečného přihlédnutí na možná rizika, došlo k projevení dvou nežádoucích účinků: Syndromu oběti a Bumerangového efektu.

Občané byli znechuceni současnou situací v obci. V ten moment byla snaha o očerňování ostatních současnými zastupiteli kontraproduktivní. Naopak Milan Vácha, bývalý místostarosta, který byl kvůli neshodám s netransparentními postupy zastupitelů odvolán z funkce místostarosty, měl nyní silnou podporu občanů. Sdružení Obec pro změnu nabízelo přijatelnou a srozumitelnou formou nápravu vzniklé situace. Kandidáti nebyli zatíženi žádnými korupčními kauzami, což se nepovedlo žádným protikandidátům.

V momentě, kdy protikandidáti (TOP 09, Obec pro občany) začali rozesílat pomlouvačné a očerňující dopisy voličům, vyvolali v nich tzv. Syndrom oběti.

„Syndrom oběti – použitá reklama vyvolá u voličů dojem neférovosti a vzbudí u nich spíše pozitivní pocity vůči napadenému kandidátovi, v očích voličů bude napadený kandidát budit dojem oběti útoku, tzn., že užitá reklama má pro zadavatele kontraproduktivní účinek.“¹⁹

U voličů tedy způsobili tyto materiály dojem neférovosti a pozitivní pocity vůči napadenému sdružení Obec pro změnu, zejména vůči jejímu lídr, který byl velmi výraznou osobou a sdružení reprezentoval. Užitá forma negativní reklamy protistran zde tedy měla kontraproduktivní výsledek.

Výsledné vítězství

Sdružení Obec pro změnu získalo ve volbách v roce 2010 nejvíce hlasů a mandátů. O vítězství se utkali s kandidáty, kteří se zdáli být mnohem silnějšími soupeři, díky svému zastrašování, osočování a agresi. Ta se nakonec ukázala jako kontraproduktivní. Větší šanci však mohla mít ODS, která měla ve svém čele odborníky na PR a politický marketing. Tam se dala očekávat velká bitva.

„Z analýzy řady kampaní plyne, že kandidát a politická strana se musí vyznačovat srozumitelností politických úmyslů a jasností politického programu, s nimiž chtějí vystupovat ve volební aréně. Konečným výsledkem je, že všechny tyto činnosti vedou ke zformování vhodného a atraktivního obrazu, jenž odpovídá očekáváním voličů jak po stránce programové, tak i personální.“²⁰

¹⁹ Bradová (2008, s. 28)

²⁰ Jablonski (2006, s. 22)

6. VOLBY 1990 - 2010 PSÁRY & ČR

Specifika středních a menších obcí

Základním rysem komunity menší obce je dost velký průnik do veřejné a soukromé sféry a menší formalizace vyjednávání o veřejných záležitostech. Vyšší frekvence kontaktů v malé komunitě umožňuje potvrzování vzájemné důvěry občanů a samosprávy, podporu občanů rozhodnutím samosprávy a umožňuje nezvyklá řešení místních problémů. Dovoluje případné odhalení „neslušného“ chování, jakým je zneužití pravomocí, korupce, podvod, kořistnictví a lež. Jsou zde přítomné a živé etické normy: čest, dodržování slibů, spolehlivé plnění povinnosti, vzájemnost; dodržování takových norem umožňuje spolupráci. Je to jenom možnost, ale jestliže nastane, pak mluvíme o přítomnosti sociálního kapitálu. [Fukuyama]“²¹

Když se podrobně podíváme na obec Psáry, zjistíme na první pohled několik specifik. Obec je typickou pražskou příměstskou oblastí, kde se koncem devadesátých let započalo s masovou výstavbou rodinných domů, a za posledních deset let se zdvojnásobil počet obyvatel. Snížil se věkový průměr. Původní staří obyvatelé pomalu vymírají a jejich potomci rekonstruují nebo bourají původní vesnická stavení. Není již tak patrný rozdíl mezi původními a nově vznikajícími částmi obce. Noví občané kladou ale také větší nároky na zastupitelstvo a na fungování obce jako takové.

Obce do třech tisíc obyvatel jsou specifické tím, že jsou v nich velmi oblíbená sdružení nezávislých kandidátů. Když se podíváme na polistopadové výsledky voleb, zjistíme, že ve všech suverénně vítězí. V tomto typu obcí je to typické, výjimka byla pouze v roce 1990, kdy v rámci celé republiky zvítězilo Občanské fórum.

„V souvislosti s první fází decentralizace v roce 1990, kdy se obce staly samosprávnými jednotkami, se v nich začal probouzet politický život. Vedle dominantního Občanského fóra a dalších parlamentních stran začala vznikat lokální uskupení a objevovali se první nezávislí kandidáti. První obecní volby

²¹ Maříková (2011, s. 261)

se ovšem konaly v politicky jednoduchém nevyprofilovaném prostředí. Proto má význam zabývat se až těmi následujícími.“²²

V prvních volbách po roce 1989 byla nejsilnější volební účast. Ta postupem času klesala, ale ustálila se na cca 60%.

Tab.1.: Volební účast ve volbách do obecních zast. 1990 – 2010

Rok	Obce a města (%)	Zastupitelstv o obce (%)	Psáry (%)
1990		73,6	80,62 *
1994	62,26	74,42	61,30
1998	46,72	63,60	49,21
2002	45,51	63,12	68,02
2006	46,38	46,38	56,70
2010		61,04	60,95
Průměr %**		61,71	59,23

*Údaj platí pro okres Praha západ, záznam o Psárech nebyl dochován.

**Údaj za období od 1994 do 2010

²² Šaradín (2004, s. 9)

6.2. Strany a sdružení

S obměnou obyvatelstva souvisí nové volební zvyky. Zatímco v prvních i druhých porevolučních volbách byla sestavena pouze jedna kandidátka nezávislých kandidátů, s příchodem nových obyvatel se volby úplně změnili. Postupem času vznikala nová sdružení nezávislých kandidátů a místní sdružení parlamentních stran.

KSČM nemá v obci zastoupení vůbec. Po revoluci se tak komunisté vytratili z obce. Tento fakt lze přikládat věkovému průměru obyvatelstva a také tomu, že většina nových obyvatel, kterých je již více než starousedlíků, se přistěhovala z Prahy. V obci je také relativně málo bytových domů, převládá zde výstavba nákladnějších rodinných domů. Velkou část obyvatel tvoří podnikatelé a manažeři nadnárodních firem.

Je zajímavé, že v obci měly i ostatní parlamentní strany poměrně vlažný nástup. Poprvé se na kandidátce objevilo v roce 1998 místní sdružení ČSSD, ale bylo převálcováno nezávislými kandidáty 10:1. Získalo pouze jeden mandát. V roce 2002 už nezískalo ani mandát. Místní sdružení ČSSD se poté na jedno volební období odmlčelo a objevilo se na kandidátní listině až v roce 2010. Na kandidátní listině se však objevili pouze dva kandidáti, neproběhla žádná předvolební kampaň ani nepředstavili svůj program. Tyto dvě skutečnosti naznačují, že voliči v obci se chovají spíše pravicově.

V roce 2006 se poprvé na kandidátní listině objevilo místní sdružení ODS a získalo 5 mandátů. V roce 2010 získalo místní sdružení ODS již pouze 3 mandáty, ale nutno podotknout, že na kandidátce vítězného sdružení nezávislých kandidátů Obec pro změnu se objevili čtyři kandidáti, kteří byli v minulosti členy místního sdružení ODS, z nichž jeden je starosta, další dva bývalí kandidáti jsou v zastupitelstvu.

V roce 2006 nastoupilo také KDU-ČSL, které mělo v obci velmi silnou podporu sponzorů. Získalo 3 mandáty. Ve volbách 2010 kandidovali již jako TOP 09 se stejnými zástupci a získali také 3 mandáty.

6.3. Nezávislí kandidáti a sdružení nezávislých kandidátů

Voleb do zastupitelstev obcí se mohou zúčastnit jak parlamentní strany, tak i lokální sdružení nezávislých kandidátů. V menších obcích dominují nezávislí kandidáti a sdružení, která počtem získaných mandátů předstihují parlamentní strany. V roce 1994 byla upravena kandidatura nezávislých kandidátů a jejich sdružení. Minimální fixní počet podpisů v závislosti na velikosti obce nahradila nově zavedená relativní hranice – vyjádřena procenty z obyvatel obce. Tento výpočet je platný dodnes.

Od roku 1998 je patrný nárůst zájmu o angažmá v komunální politice. Nárůst zájmu způsobili zejména nezávislí kandidáti. V těchto volbách získali celorepublikově téměř polovinu hlasů a dvě třetiny mandátů. V dalších volbách se počet hlasů ještě zvýšil.

Tab. 2: Výsledky komunálních voleb v letech 1990 – 2010

Rok	Celá ČR	%	Psáry	%
1990	OF	42	SNK	100
1994	SNK	30,61	SNK	100
1998	SNK	49,84	SNK	88,4
2002	SNK	47,58	SNK Čistá obec	39,37
2006	SNK	54,59	SNK Obec pro občany	44,95
2010	SNK	50,72	SNK Obec pro změnu	28,41

Zdroj: Volby.cz

ZÁVĚR

Volební kampaně v obcích jako jsou Psáry, jsou specifické hlavně tím, že jsou silně zastoupeny nezávislymi kandidáty a sdruženími. Ve volbách se více hledí na osobní úsudek o kandidátovi než na stranu, kterou zastupuje. Vše je zde více o lidech, kampaně jsou více osobní. Dalším specifickým úkazem je kvalita kampaní. Je možné se zde setkat s perfektně profesionálně připravenou kampaní vedle kampaní postavených na vesnických drbech.

Rozdíl je patrný i na vynaložených prostředcích. Někdy se jedná o uskupení kandidátů, kteří až příliš šetří na kampani, což se projeví nejlépe na fotografiích, na kterých by se dle mého názoru šetřit právě nemělo. Fotografie jsou velmi neprofesionální, prostředí až nepříjemně vypovídající o soukromí kandidáta, zpravidla ještě ve velmi špatné tiskové kvalitě.

Kandidáti zainteresovaní v zastupitelstvu v roce 2010 (TOP 09, Obec pro občany), zvolili negativní agresivní kampaň. Ke svému záměru využívali také radniční periodikum, ve kterém nedali prostor ostatním kandidátům. Vzhledem k tomuto faktu se zároveň projevil i bumerangový efekt, který způsobil, že voliči se naopak ještě více utvrdili v neférovosti těchto zadavatelů, a začali vnímat negativně je, místo kandidátů, kteří nedostali prostor k prezentaci a stali se terčem kritiky. Volební kampaň 2010 byla v obci Psáry velmi bouřlivá. Většina kandidujících stran a uskupení zvolila negativní formu kampaně, ale nepodařilo se jí správně uchopit, tím pádem se stala kontraproduktivní.

Zajímavý úkaz jsem postřehla u kandidáta, který měl celou kampaň perfektně profesionálně zvládnutou, téměř dokonalou, ale nakonec nebyl první. Když jsem pátrala po příčinách, zjistila jsem, že je prostě v obci velmi neoblíbený a tudíž mu nepomůže ani sebelepší kampaň. Tím je obec specifická.

Obecní volby jsou oproštěny od masových médií, tím se velmi liší od parlamentních voleb. Jsou zde však zaručeně spolehlivé komunikační kanály založené na vzájemných vazbách a provázanosti občanů mezi sebou. Ústřednou takového kanálu bývá zpravidla pošta, autobus, čekárna lékaře apod. Zastupitelé, kteří chodí na veřejné diskuze a vyslechnou občany, mají většinou větší šanci na zvolení. Dalším specifikem je, že lidé v menších obcích často chodí na všechny společenské akce, aby o něco nepřišli. Zde je ideální prostor pro komunikaci před volbami. Také je známou pravdou, že pokud chce někdo úspěšnou kandidátku, postaví ji z lékařů, pedagogů, hasičů, fotbalistů apod. To jsou lidé, které zná každý občan, protože jsou i v rámci obce více vidět, takže když se rozhoduje a neví, často sáhne po jistotě.

Tato bakalářská práce si kladla za cíl zanalyzovat komunální volby v obci Psáry a volební úspěch vítězného sdružení z roku 2010. Kladla si za cíl ukázat čtenářům průběh voleb v obci Psáry v novodobé historii, porovnat je s celkovými výsledky v České republice a zjistit co bylo příčinou úspěchu nového sdružení Obec pro změnu a co naopak důvodem menšího či úplného neúspěchu protikandidátů.

Zde jsou nejdůležitější poznatky z celé práce

- **Jasná vize, programové body.** Každý by měl nejprve zvážit, co může obci přinést za přidanou hodnotu, měl by si zvolit jasné a srozumitelné cíle a těch se držet.
- **Samostatná kandidátka.** Je zbytečné bát se samostatné kandidátky. Při obcházení obce s petičními archy je nejlepší možnost seznámit se s voliči a prezentovat jim své záměry.
- **V jednoduchosti je krása.** Veškeré materiály by měly být srozumitelné. Lidé berou politiku jako okrajovou záležitost. Chtějí jasné stručné informace. Dlouhé články, většinou nečtou.
- **Spojení s odborníky.** Velmi pozitivně působí podpora dané problematiky od odborníka. V lidech vzbudí větší důvěru.

- **Pozor na negativní kampaň.** Negativní kampaň je velmi účinná zbraň, avšak velmi nebezpečná. To se naprosto potvrdilo v poslední kampani. Negativní kampaň je dobrý sluha, ale špatný pán.
- **Dobrá kampaň neočistí špatného kandidáta.** Ani nejlepší a nejdražší kampaň nemůže pomoci, pokud za sebou má kandidát nevyjasněnou nebo nedořešenou soukromou, podnikatelskou či politickou minulost, neprůhledné hospodaření a jeho život lemují rozporuplné okolnosti, které jsou navíc obecně známé. Pokud se nějakým způsobem úspěch přesto dostaví, je pouze dočasný.

Věřím, že tato práce bude přínosem pro čtenáře, kteří se chtějí dozvědět o průběhu voleb v menších obcích, či kteří sami uvažují o vstupu do komunální politiky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ANTOŠ, Marek a Jan WINTR. *Volby, demokracie, politické svobody*.
Praha : Leges, 224 s. 2010. ISBN 978-80-87212-62-2.

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika*. Vyd. 1. Praha : Grada Publishing,
2009. 256 s. ISBN 978-80-247-2908-4.

BRADOVÁ, Eva, et al. *Negativní kampaň a politická reklama ve volbách*.
Vyd. 1. Olomou c: Periplum, 2008. 134 s. ISBN 80-86624-44-0.

FTOREK, Jozef B. *Public Relations a politika*. Vyd. 1. Praha : Grada
Publishing, 2010. 192 s. ISBN 978-80-247-3376-0.

JABLONSKI, Andrzej W., et al. *Politický marketing*. Vyd. 1.
Brno : Barrister & Principal, 2006. 208 s. ISBN 80-7364-011-2.

MAŘÍKOVÁ, Hana , et al. *Jaká je naše společnost? : Otázky, které si často
klademe...* Vyd. 1. Praha : Slon, 2010. 446 s. ISBN 978-80-7419-025-4.

ŠARADÍN, Pavel ; OUTLÝ, Jan. *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*.
Vyd. 1. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. 232 s.
ISBN 80-244-0798-1.

ELEKTRONICKÁ MÉDIA A WEBOVÉ STRÁNKY

*Informace o podnikatelské a politické činnosti kandidáta na starostu za ODS
Lud'ka Nezmar. Dostupné: <<http://www.nezmarnesezmar.cz>> (1.3.2012)*

*Informace o výsledcích voleb do obecních zastupitelstev. Dostupné:
<<http://www.volby.cz>> (1.3.2012)*

Loga sdružení SNK Obec pro změnu. Dostupné : <<http://www.psary-dolnijircany.cz>> (1.3.2012)

ZÁKONNÉ NORMY

Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu ČR a navazujících vyhlášek

*Zákon č. 130/2000 Sb. o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých
zákonů*

Zákon 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)

*Zákon č. 491/21 sb. o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých
zákonů*

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obr. 1. Volební program SNK Obec pro změnu.....	40
Obr. 2 Logo neoficiálních stránek obce.....	42
Obr. č. 3: Logo SNK Obec pro změnu.....	44

Seznam tabulek

Tab.1.: Volební účast ve volbách do obecních zast. 1990 – 2010	46
Tab. 2: Výsledky komunálních voleb v letech 1990 – 2010.....	48

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Kateřina Váchová

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: kombinované

Název práce: Specifika volební kampaně v komunálních volbách na příkladu obce Psáry

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 44

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů české literatury a pramenů: 7

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů:

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Novotný, Dr.